

STANOVISKO IV. výročního zasedání České rady Pionýra K PROBLEMATICE DOBROVOLNÍKA

Rok 2001 byl Organizací spojených národů vyhlášen jako Mezinárodní rok dobrovolníka. Symbolicky byl zvolen první rok nového tisíciletí, který má současně odstartovat tzv. Dekádu dobrovolných aktivit.

V naší republice se *ROK* projevil kupříkladu odstartováním společenské diskuse na téma práce dobrovolníka. Výstupy pracovní skupiny, která z pověření Ministerstva práce a sociálních věcí připravuje podklady ke zpracování věcného návrhu zákona o dobrovolné službě, přináší řadu cenných postřehů. Nemůžeme však nevidět, že problematika, jak ji chápe pracovní skupina, je pojata z příliš úzkého úhlu pohledu.

Vnímáme přínos dobrovolné služby v zahraničí či možnost využití dobrovolné služby v případech, kdy touto činností může být aktivně naplněn čas mladých nezaměstnaných, kteří tak mohou získat potřebnou praxi a cenné zkušenosti. Chápeme a podporujeme i potřebu vytvoření normy, která by byla v souladu s legislativními úpravami Evropských zemí. Nicméně se nemůžeme zbavit dojmu, že „jazyk“ pracovní skupiny, se pro řadu našich členů stává méně srozumitelným a v základních otázkách týkajících se vymezení pojmů práce dobrovolníka s naším chápáním až neslučitelným.

Historie dobrovolnické práce je v jednotlivých státech různá. V našich zemích má hluboké kořeny ve spolkové činnosti a to již od dob národního obrození. Historicky tu vedle sebe žily spolky sebepodpůrné, které se pokoušely řešit společnými aktivitami své vlastní potřeby a zájmy efektivnější cestou než jakou byla cesta jednotlivce. Dále spolky, které vytvářely zázemí pro činnost dobrovolníků v nejrůznějších oblastech lidského konání. V českém kontextu tedy rozhodně nelze chápat spolkovou činnost pouze jako činnost sebepodpůrnou. Naopak jsme přesvědčeni o tom, že řešení dobrovolnické práce prostřednictvím spolkové činnosti může znamenat pro celou naši pospolitost její vyšší stabilitu, lepší organizační zajištění a snad i možnost lepší komunikace dobrovolníků a společnosti.

Převažující pohled na aktivity občanů zapojených do činností nadací či spolků (právní řád zavedl pro spolek pojem občanské sdružení) vychází z hodnocení jejich obecné či vzájemné prospěšnosti. Cítíme, že společnost chce tím dát najevo jakési ocenění toho, co občan nad rámec svých občanských povinností pro celek vykonává. V čem však spatřujeme problém je stanovení hranice, která má oddělit činnost „vzájemně“ prospěšnou od činnosti „obecně“ prospěšné. Odmítáme přitom kritérium, že formálním podchycením občana v členské evidenci spolku jej automaticky zařazuje jako člověka vyvíjejícího činnost vzájemně prospěšnou.

Nesprávnost kritéria členství pro stanovení obecné prospěšnosti můžeme ukázat na příkladech. Vstup občana do Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska ho rozhodně nezavazuje k tomu, že bude hasit jen svůj dům či obydlí svých kolegů. Člen Červeného kříže nepřezkoumává u raněných, zda jsou členy jeho sdružení a podobně. Paradoxně je dokonce výkon činnosti člověka, který není členem spolku, považován za obecně prospěšný do okamžiku, než se z něj stane řádný člen.

Nadace, spolky i obecně prospěšné společnosti vytvářejí svým dobrovolníkům profesionální zázemí tak, aby jejich činnost mohla probíhat na potřebné úrovni. Provádějí výcvik dobrovolníků a garantují jejich výsledky. V tomto ohledu se proto jednotlivé typy organizací neodlišují ani základními úkoly, metodickou činností ani počtem svých kmenových zaměstnanců. Je proto logické, že i podmínky, kterých mohou jednotliví dobrovolníci využít jsou doposud stejné, a mělo by tomu tak být i do budoucna.

Z obecného pohledu je činnost dobrovolníků ve sdruženích dětí a mládeže tím zajímavější, že ze své podstaty přivádí k dobrovolné činnosti řadu dalších, především mladých, lidí. V neposlední řadě je spolková činnost základem pro obnovu občanské společnosti v naší zemi. Práce dobrovolníků by neměla být degradována proto, že je realizována v rámci činnosti některého ze spolků.

Pokud je v současné době uvažováno o dělení dobrovolníků podle jejich příslušnosti či nepříslušnosti k některému ze spolků, považujeme tento záměr za chybný a popírající samu podstatu dobrovolnické činnosti v naší české historii.

Vyzýváme proto všechny zainteresované úředníky a především zákonodárce, aby se vyvarovali zjednodušeného pohledu na tuto problematiku, aby tím nebyli diskriminováni z formálních důvodů občané, kteří chtějí pro společnost vykonat práci. Práci, která není mnohdy ani doceňována a pro kterou naši členové mnohdy nemají uspokojivé podmínky. Práci, kterou naši dobrovolníci vykonávají mimo své zaměstnání, nejde-li to jinak, i v době své řádné dovolené.

Rádi bychom znali odpověď na otázku, čím se náš dobrovolník liší od ostatních dobrovolníků.

Obracíme se touto cestou na spolutvůrce připravovaného zákona, aby pečlivě zvážili tuto problematiku tak, aby připravovaný zákon znamenal skutečnou podporu činnosti dobrovolníků. A současně oslovujeme další sdružení dětí a mládeže, aby se k této záležitosti vyjádřila.

Brno, 18. listopadu 2001

*Delegáti
IV. výročního zasedání
České rady Pionýra*